

העיקר הבריות

בתחילת השנה נכנס לתוקפו תיקון 19 לחוק החברות. מדובר בתיקון חשוב ובעל השלכות נרחבות על כל הצדדים הרלוונטיים בתחום הבראת החברות, והוא מחייב הליך של לימוד והסתגלות להוראות החדשות. ועדיין התיקון הוא רק צעד ראשון לתיקון הליקויים בדיני חדלות הפירעון ובתחום הבראת החברות

אייל בן־זקן

עו"ד אייל בן־זקן,
משרד איתן,
מהולל & שדות

דיני חדלות הפירעון בישראל אינם מוסדרים בחקיקה מודרנית מאוחדת. במקום זאת הם מפוזרים בין כמה דברי חקיקה התואמים זה לזה לפרקים, אך בנושאים אחדים מציגים כללים כמעט סותרים. במקורות החקיקה השונים נכללים הן חוקים העוסקים במישרין בהליכי חדלות פירעון והן הוראות חוק מתחומי משפט אחרים אשר עוסקות בסוגיות ייחודיות לחדלות הפירעון של החייב.

החוקים העוסקים במישרין בהליכי חדלות פירעון הם פקודת פשיטת הרגל, תשמ"ד-1984 הנוגעת להליך פשיטת הרגל של היחיד, פקודת החברות (נוסח חדש), תשמ"ג-1983 המסדירה את הליך הפירוק של חברות וחוק החברות, תשנ"ט-1999 בסעיף 350 המסדיר את הליך

ההבראה של חברות.

הן פקודת פשיטת הרגל והן פקודת החברות חוקקו על ידי המנדט הבריטי בארץ ישראל בשנות ה-20 וה-30 של המאה הקודמת, ועל כן ההסדרים שבהן, אשר לא עברו תיקון חקיקתי מאוחר יותר, אינם מתאימים למציאות החיים המודרנית. ההוראות המצויות בפקודות הן מיושנות, לוקות בסרבול הליכים ובסרבול מינוחי ורוויות בדרישות דיווח. הפקודות מרבות לעסוק בשלבי הביניים בפתירת הליך ומנגד אינן מרחיבות די הצורך בהסדרת מעמד הזכויות המהותיות של הנושים.

הבראת חברות
בדין הישראלי

יש להבהיר את המושג "הבראת חברה", הואיל ועל

**הן פקודת פשיטת הרגל
והן פקודת החברות חוקקו
על ידי המנדט הבריטי
בארץ ישראל בשנות ה-20
וה-30 של המאה הקודמת,
ועל כן ההסדרים שבהן
אינם מתאימים למציאות
החיים המודרנית**

ובפרק זמן זה חלים עליה דיני חדלות הפירעון, ולא־חר אישור תוכנית ההבראה עוברת החברה לתהליך עסקי של הבראה, ואז חלות עליה הוראות הדין האזרחי הרגיל.

הקפאת הליכים וצו הקפאת הליכים – צו שיפוטי מהותי המהווה את השלב הראשון בהליך הבראה. צו הקפאת הליכים מעניק עצירה זמנית של פעולות גבייה פרטניות מצד נושה זה או אחר ומעביר את הנושים למשטר קולקטיבי, אולם אין במתן צו זה פתרון כללי לחברה ואין בו פתרון מעשי לבעיית זכויות הנושים. הלכה למעשה, הקפאת הליכים היא

פי רוב נתפסים המונחים "הקפאת הליכים" ו"הסדר נושים" כמונחים נרדפים לו, ולא היא.

הבראת חברה היא ההליך המשפטי המלא המ־תמוּדד עם חברה בקשיים כספיים והנמנע ממימוש גורף של נכסיה ומחיסול פעילותה העסקית כאמצעי לסילוק חובותיה. בהליך משפטי זה כפופה החברה לכללים משפטיים ייחודיים ולציר זמן ברור המת־חיל מהגשת בקשה על פי סעיף 350 לחוק החברות ומסתיים עם אישור תוכנית הבראה. בעניין זה יש להדגיש כי עד אישור תוכנית ההבראה על ידי בית המשפט עובר על החברה הליך משפטי של הבראה

אותן בחקיקה כדי להקנות ודאות, והן סוגיות שטרם הוסדרו בפסיקה.

עיקרי תיקון 19

• הקניית כלים סטטוטוריים אפקטיביים יותר לה-
תערבות בהליך גיבוש ההסדר – במסגרת זו קובע
תיקון 19, בין היתר, כי שומה על בית המשפט
להורות על קיום אספה נפרדת לנושים בעלי עניין
משותף המובחן באופן מהותי מעניינם של יתר הנר-
שים. בתוך כך אימץ המחוקק באופן חלקי בלבד את
הנוהג אשר השתרש בפסיקה ומורה על סיווג הנושים
לאספות סוג בהתאם לסולם הנשייה הקנייני. שנית,
המחוקק אימץ לראשונה את עקרון הכפייה שמקורו

ב־Bankruptcy Reform Act of 1978 האמריקאי (ובפרט
ב־Chapter 11), אשר מקנה
לבית המשפט את הסמכות
לכפות הסדר על אספות נר-
שים המתנגדות לו. זאת בכ-
פוף לשני תנאים: הראשון
מחייב כי לכל הפחות מח-
צית מערך הנשייה המצטבר
בכל אספות הסוג אישר את
הסדר החוב, והתנאי השני
דורש שבית המשפט ישת-
כנע, על בסיס הערכת שווי
של מומחה מטעמו, כי ההס-
דר הוגן וצודק כלפי אספות
הסוג אשר התנגדו לו. בדרך
זו שואף המחוקק להגביר את

הביקורת השיפוטית על הסדרי החוב ולמנוע התנה-
לות סחטנית.

• עיגון בחוק של מנגנון
ההגנה ההולמת – נושים מובטחים שראו את עצמם
נפגעים מהקפאת הליכים יכלו עד כה לבקש מבית
המשפט "הגנה הולמת". מונח זה היה כללי, ללא פי-
רוט של ערך ההגנה ההולמת ומשמעותו המעשית.
בתי המשפט אמנם התחשבו בנושים, אך לא פית-
חו מתודולוגיה מסודרת. החוק החדש קובע בצורה
ברורה ומסודרת מהי הגנה הולמת וקובע את האיזון
בין ההגנה על הנושים המובטחים ובין האינטרס
להבריא את החברה שבהקפאת הליכים. בין השאר

השלב הראשוני של הליך ההבראה, אך שלב זה זקוק
להשלמה משפטית ומעשית.

תוכנית הבראה – תוכנית המובאת לאישור משי-
פטי ואשר תחייב את החברה ואת נושיה (למעשה
מדובר בהסכם פשרה שקיבל תוקף של פסק דין),
והיא המטרה הסופית של הליך ההבראה כולו. תוכ-
נית הבראה מתגבשת על פי רוב במשא ומתן המת-
נהל בתקופת ההבראה, קרי לאחר שניתן צו הקפאת
הליכים (יש תוכניות הבראה המתגבשות גם מחוץ
לכותלי בית המשפט, בלא הליך הבראה רשמי) והיא
מורכבת משני חלקים עיקריים: חלק כלכלי-עסקי
המתווה תוכנית פעולה עסקית להמשך דרכה של
החברה ואשר נכללים בו בין היתר אפיקי הפעילות

העתידיים של החברה, וחלק
משפטי העוסק בין היתר
בהגדרת זכויות הנושים של
החברה, באופן פירעון החוב
כלפיהם, בשיעור חובו הפ-
רטי של נושה ובעדיפותו
על פי דין, במועדי התשלום
ובהוראות בדבר אי עמידה
בתוכנית.

הבהרת המושגים האמור-
רים לעיל היא הכרחית,
הואיל והן בדין והן בפרק-
טיקה יש אי בהירות הגורמת
לעיתים לשימוש לא מדויק
בהם.

כאמור, הליך הבראת
חברה מוסדר כיום בסעיף

350 לחוק החברות ובתקנות החברות (בקשה לפ-
שרה או הסדר), תשס"ב-2002, ועד לאחרונה סעיף
זה היה דל ביותר ולא פתר את סבך השאלות המ-
שפטיות המתעוררות בהליכי הבראה (למעשה הוא
התמקד מבחינה מהותית רק בהסמכת בית המשפט
לצוות על הקפאת הליכים ובאופן אישור תוכנית
ההבראה).

ביום 17.1.13 נכנס לתוקפו תיקון מס' 19 לחוק
החברות, תשנ"ט-1999 (להלן: תיקון 19), אשר נועד
לפתור כמה מהסוגיות בתחום הבראת החברות – הן
סוגיות שכבר הוסדרו בפסיקה הענפה שהתפתחה
במהלך השנים האחרונות ונמצא שיש חשיבות לעגן

**התיקון מבקש למשל
לאותת למנכ"ל של חברה
במצוקה שהוא יכול להמשיך
להחזיק במושכות הניהול
גם אחרי שהחברה תקבל
הגנה מפני נושים, אם בית
המשפט שוכנע כי הדבר
יסייע להבראתה. אך יש
גם מנגנון הגנה; לצד בעל
המשרה ימונה מפקח
מטעם בית המשפט**

של דבר. החוק קובע איחוד בין הליך ההבראה להליך הפירוק, וקובע כי מה שנעשה תוך כדי ניסיון ההבראה דינו כדין ההליכים בפירוק. בנוסף נקבע הכלל כי דיני הפירוק יחולו על הליכי הבראה.

לסיכום, תיקון 19 הוא תיקון חשוב ובעל השלכות נרחבות על כל הצדדים הרלוונטיים בתחום הבראת החברות, והוא מחייב את הצדדים לקיים הליך לימוד והסתגלות להוראותיו החדשות. עם זאת התיקון הוא רק צעד ראשון לתיקון הליקויים בדיני חדלות הפירעון ובתחום הבראת החברות. עבודה לתיקון חקיקה מקיף ולהסדרה כוללת של דיני חדלות הפירעון והבראת החברות נעשית בימים אלו במשרד המשפטים.

בידוע שחברה אינה מסוגלת, מעצם טיבה וטבעה, לבצע את תפקידיה אלא באמצעות אנשים, שהם בשר ודם. לה עצמה אין כושר פעולה או חשיבה, וכמוה כחומר ביד היוצר

השופטת מרים בן-פורת,

ע"פ 137/79 גלנט נ' מדינת ישראל

מכיל החוק תוספת חקיקתית פרקטית, כי הוא מחיל את הקפאת ההליכים גם ביחס למגזר של ספקים שזכויותיהם מול החברה מוגנות במסגרת תניית שימור בעלות. התיקון מחיל על ספקים כאמור את ההוראות החלות על נושים מובטחים וקובע שהקפאת ההליכים חלה גם עליהם, בכפוף לאותה הגנה הולמת.

• נושא משרה בחברה יכול להתמנות לבעל תפקיד לתקופת ההבראה – אמנם לא הייתה מניעה חוקית למינוי כזה גם לפני תיקון 19, אך בפרקטיקה לא התמנה נושא המשרה לבעל תפקיד בתקופת ההבראה. בתיקון נקבע בצורה פוזיטיבית שנושא משרה יכול להיות גם בעל התפקיד. הרציונל בתוספת זו היא לתמרץ חברות להגיע מהר יותר להקפאת הליכים, ולאותת למנכ"ל של חברה במצוקה שהוא יכול להמשיך להחזיק במושכות הניהול גם אחרי שהחברה תקבל הגנה מפני נושים. עם זאת נקבע בחוק כי מינוי כזה ייעשה רק אם שוכנע בית המשפט, לאחר שמיעת הנושים, כי הדבר יסייע להבראת החברה ולא יפגע בהם. עוד נקבע כי גם כאשר בית המשפט שוכנע שמינוי כאמור יסייע לחברה בהבראתה, יש הסתייגות ומנגנון הגנה: לצד בעל המשרה ימונה ככלל גם מפקח מטעם בית המשפט.

• התמודדות עם ספקים חיוניים ועם צדדים לחרוץים שהחברה קשורה איתם לאורך זמן – מדובר בספקי תשתיות (חברת החשמל ותאגידי המים לדוגמה) או בספקים של מוצרים החיוניים להמשך הפעלת החברה ובצדדים לחוזים ארוכי טווח, שלמעשה אם תופסק עבודתם עם החברה – בגלל הליכי ההבראה – אין סיכוי להמשך הפעילות של החברה. התיקון יאפשר לחייב את הספק או את הצד השני לחוזה להמשיך לתת את השירות. כל זאת מותנה בהענקת הגנות לספק או לצד השני לחוזה, שימנעו מהם הפסדים נוספים.

• קביעת מעמדו של מימון/אשראי חדש שניתן לחברה בתוך תקופת ההבראה – התיקון מתווה את האיזון בין המממנים החדשים ובין נושי העבר המובטחים של החברה, ומתנה את עדיפות המממן החדש בקיומה של הגנה הולמת.

• הסדרה חקיקתית של היחס בין הבראת חברה ובין הליך הפירוק – זהו סעיף הצופה את האפשרות שלמרות הליך ההבראה, החברה תגיע לפירוק בסופו